

Plukovník Ing. Karel Pezl

K PLÁNOVÁNÍ OPERACÍ POV

Vycházíme-li ze závěrů o možnosti zahájení války ve dvou základních variantách, tj. s použitím jaderných zbraní, nebo jejím počátečním vedením pouze klasickými prostředky, jsme v oblasti operačního plánování postaveni před problémem, jak tedy plánovat, co je určující, z čeho vycházet, jak tuto situaci řešit v práci štábů.

Je přirozené, že tato skutečnost principiálně ovlivní charakter plánování.

Ve své podstatě jde o správné řešení dvou problémů, obsahově se od sebe výrazně lišících. Předpokládaná kvalita použitých prostředků ničení zásadně ovlivní celkový charakter operací, tj. cíl, tempo, šířky pásem činnosti, operační sestavu, oblast maximálního a technického zabezpečení i řešení způsobů bojové činnosti a taktického použití druhů vojsk, organizaci všestranného zabezpečení i oblast velení vojskům.

Dosavadní praxe v činnosti operačních štábů přistupovala k tomuto problému jako k souběžnému celkovému řešení operace dvěma plány.

To s sebou přináší neúměrné zvýšení časové potřeby, odpovídající rozsáhlosti rozpracovávané dokumentace.

Tuto dosavadní praxi bude účelné zvážit, a to především z těchto důvodů:

— cvičení NATO, i závěry z větších operačních cvičení našich vojsk na základě pravděpodobného vývoje strategicko-operační situace na našem válečnickém území potvrzují, že období, pokud válka byla zahájena jen s použitím klasických

zbraní, bylo časově velmi omezené, řádově na hodiny až jeden, maximálně dva dny, kdy došlo k přechodu na použití jaderných zbraní.

V těchto případech **nelze hovořit o operaci vedené klasickými zbraněmi, ale v zásadě o operaci vedené s použitím jaderných zbraní, která má však charakteristický začátek.**

Z toho lze vyvodit, že pro operaci jako celek **je použití jaderných zbraní obecným**, a pro její **začátek je období vedení bez jaderných zbraní zvláštním**;

— plánování operace **bez použití jaderných zbraní na celou hloubku bude méně reálné**. I za předpokladu, že by bez použití jaderných zbraní byla vedena celá operace, vzhledem k podstatně se změnnější schopnosti rozsáhlého a širokého manévru na válčišti (a to v této variantě by bylo nutné vzít v úvahu i možnosti hlubokých strategických záloh) je nepřítel schopen výrazně změnit celkově své operační uskupení na směru operačního plánování. To znamená, že tím **vytváří novou kvalitu**, kterou v období plánování operace nelze úplně předvídat. Řešení takového předpokladu by znamenalo uchýlit se ke škále variantování při zpracovávání plánu. Přirozeně, že obdobné možnosti mají obě strany a tím se dále zvyšuje pravděpodobnost, že v průběhu takovéto operace by došlo k zásadním změnám v operaci, jež by vyvolaly **negaci původního plánu**;

— zvláště výrazně se nereálnost takového plánování projevuje v oblasti materiální technického a zdravotnického zabezpečení. **Diametrálně se lišící proporce v potřebách vojsk** v obou variantách nedávají týlu dostatečně reálné předpoklady solidních kalkulací, zejména již proto, že pro ně nelze vytvořit ani dostatečně věrohodný hypotetický předpoklad. To přirozeně vede k tomu, že materiální oblast plánu je řešena obecně a nemůže plně odrazit potřebné zvláštnosti, zejména organizaci operačního týlu a systému zásobování;

— zpracovávání dvou samostatných oddělených plánů **nevytváří harmonický předpoklad** pro přechod k plnění úkolů podle plánu operace vedeného jen klasickými zbraněmi, k vedení operace s použitím jaderných zbraní. Není zvýrazněna potřeba **jednota operace v širším pojetí**.

I když dnes více než jindy vidíme plán operace jako dokument konkretizující především základní operační myšlenky a jejich všestranné zabezpečení, je měrou jeho reálnosti a použitelnosti schopnost maximálně se přiblížit realitě operace.

Jestliže tedy dnes v běžné praxi operačních štábů pracujeme s dvěma odlišnými plány, nutně tím vytváříme pravděpodobnost v průběhu operace řešit plán třetí.

Jaké tedy hledat východisko, jak chápat soudobé operační plánování první operace. Domnívám se, že správné řešení by mělo respektovat tato fakta:

1. Operaci jako celek **plánovat s použitím jaderných zbraní**.
2. V plánu předvídat **možnost**, že operace může být **zahájena i bez jejich použití**.
3. Vzhledem k tomu přijímat **některá řešení ve volnější formě**, dávající prostor volnějšího reagování na různost a možné doby přechodu na použití jaderných zbraní.

K tomu některá zdůvodnění:

Rozhodujícím ke splnění úkolů v operaci je způsob použití jaderných zbraní, zejména **účast jaderných prostředků frontu a armád v prvním hromadném**

úderu. To vytváří kostru základního operačního úderu a z toho vyvozeného operačního manévru. Jestliže nebude hromadný úder v samotném začátku, nejsou pak ani jiné síly, které jsou schopny v krátké době tyto úkoly řešit samy — tedy v podstatě cíle a úkoly pro první hromadný úder zůstávají v obecné platnosti po dobu nejméně 1—2 dnů. Jeho zahájení ať v počátku, nebo v průběhu, bude ale řešeno pod jednotným operačním zámyslem.

TEMPO ÚTOKU

Dosavadní praxe plánování na operačních štábech často upadá do schematicnosti v oblasti temp útoků a jejich rozdělení na jednotlivá období nebo dny operace. Domnívám se, že toto vychází z nedostatku schopnosti modelovat operaci a vytvořit hypotézu její dynamiky.

V principu rozbor většiny operačních cvičení (obou stran) ukazuje, že tempo útoku prvního dne i v operaci vedené s použitím jaderných zbraní, z mnoha reálných důvodů nedosahovala středních temp operace vedené s jadernými zbraněmi, ale spíše se přibližovala tempům operací bez jaderných zbraní. To přirozeně je výsledkem relativní jaderné rovnováhy na středoevropském válčišti a odpovídá schopnosti obou stran v prvním hromadném úderu způsobit vážné ztráty, které zpravidla nedovolí první den rozvinout operace na maximální tempa.

Tato skutečnost, bude-li respektována, sníží dosavadní nepřesnosti v reálném tempu a přiblíží obě počáteční možné varianty k středním shodným parametrům.

Druhý den bude zpravidla již výrazný v tempu, zejména na směru hlavního úderu. To je logicky zdůvodněno tím, že

— došlo-li k použití jaderných zbraní v samotném počátku, bude možné již nejen likvidovat účinně následky jaderného napadení, ale zpravidla rozvinout útok do hloubky na zvoleném směru i novými silami;

— ve variantě, že se přejde na použití jaderných zbraní v průběhu D 1 nebo D 2, bude zpravidla větší dostatek průzkumových údajů (než při zahájení operace), které umožní cílevědoměji, a tím tedy s větší efektivností použít jaderných zbraní a dosáhnout výraznější převahy a realizovat tak hlubší manévry.

SESTAVA

Členění výchozí operační sestavy zpravidla odpovídá oběma variantám. Výraznější změny se týkají uspořádání palebných systémů, kdy k vedení operací bez jaderných zbraní je třeba řešit potřebu většího počtu palebných prostředků soustředěných na hlavní směry svazků. Domnívám se, že toto řešení (soustředění palebných prostředků) je obecně platné a je určující pro operaci v obou variantách. Dojde-li pak k zahájení operace s použitím jaderných zbraní, bude jen účelné využít této pohotové palebné síly, s operativním palebným manévrem v závislosti na účincích jaderných úderů a k jejímu rozptýlení po splnění tohoto úkolu.

Při těchto pravděpodobných tempech D 1 (jak jsem uvedl), nebudou výrazněji ovlivněny ani prostory zasazení druhého sledu armády v D 2 a tím i základní počáteční manévry.

Tvorba bojových sestav svazků prvního sledu by měla jednoduchým způsobem reagovat na změnu charakteru zahájení operace, zpravidla buď zasazením pluku z hloubky z chodu na směr zvoleném k vytvoření potřebné taktické převahy, nebo jeho ponecháním v druhém sledu k manévru při vedení operací s jadernými zbraněmi od samého začátku.

MATERIÁLNĚ TECHNICKÉ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Řešení všech zvláštností zahájení operace bez použití jaderných zbraní by v podstatě mělo, z pohledu operačního týlového plánování, být řešeno materiálem zvýšených norem, které jsou v daných prostorech k dispozici, zásadním předvídáním jeho zmanévrování prostředky uživatele. Tím lze dosáhnout pevného systému v použití operačního týlu na celou hloubku operace, jehož podkladem již bude operace vedená s použitím jaderných zbraní.

Požadovaná **volnost plánu operace** se může projevit především:

- v době stanovené k plnění úkolů, zejména bližšího (stanovením rozmezí),
- hlubšími variantami ve volbě prostorů k zasazování druhých sledů (ostatně stávající praxí, kdy prostory zasazování zejména svazků druhých sledů armád jsou od sebe vzdáleny jen několik metrů a zpravidla na jednom směru nepokládám za správnou),
- silnější tvorbu záloh, a to i materiálních, umožňujících již v počátku snazší manévry a rychlou reakci na vzniklou zásadní situaci.

Považuji za účelné v této souvislosti říci i několik názorů na **základní operační manévry** v počátečním období války a způsob, jak je řešit — v plánu.

Manévry budou především určovat jaderné možnosti stran a předpoklady k vytvoření operačního uskupení vojsk. To jsou také činitelé, které budou mít nejvýraznější vliv na získání a udržení operační iniciativy.

Pro počáteční období bude specifickou etapou, která může předcházet zahájení ozbrojeného konfliktu, v níž jednotlivé strany budou provádět řadu konkrétních opatření k zvýšení všestranné připravenosti k vedení války a jejíž trvání může být různě dlouhé — delší období — několik dní — několik hodin — nebo nulové, tj. zahájení války s absolutním překvapením.

Boj o získání iniciativy povedeme již v tomto období. Jeho projevem bude především příprava raketových jaderných prostředků k úderům na rozhodující uskupení nepřítelů a zformování úderného uskupení, jež umožní v krátkých lhůtách maximální využití výsledků jaderných úderů a plně rozvinutí operační činnosti.

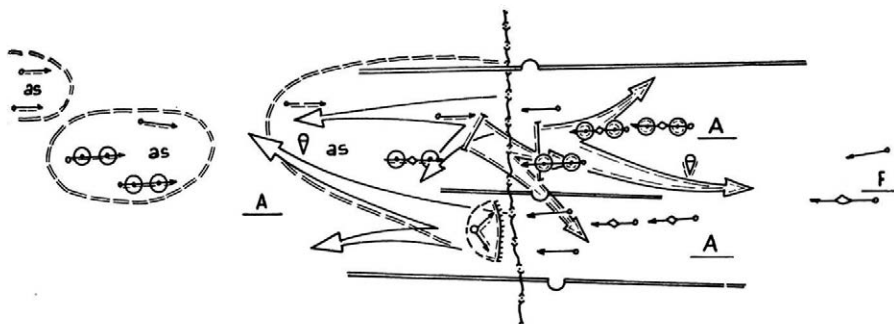
Tato skutečnost bude přirozeně zásadně ovlivňovat rozhodnutí stran, a často povede i k podstatným změnám v **pojetí operačního řešení** proti původně **přijatému** zámyslu, zejména ve **formách** jeho splnění.

Je proto nutné vidět, že plánování první operace frontu a armády vychází z určitých, pravděpodobnosti se přibližujících předpokladů reagování nepřítelů. Již tato samotná skutečnost potvrzuje potřebu hluboké analýzy těchto možností a jejich ujasnění v **několika zásadních alternativách**.

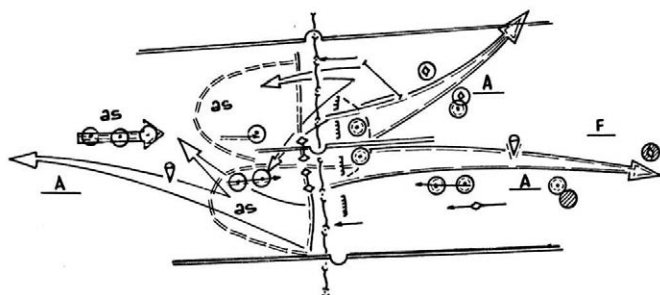
Jiný bude počáteční charakter operace a tedy i operačního manévru ve variantě, kdy proti silám frontu budou zasazeny síly bez hlubokého operač-

VARIANTY MANĚVRU

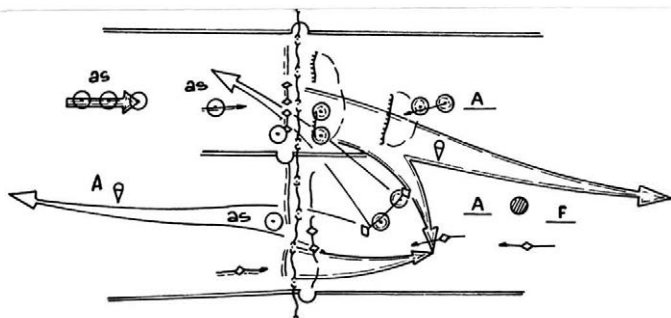
NEPŘÍTEL VYTVÁŘÍ OPERAČNÍ USKUPENÍ AŽ SE ZAHÁJENÍM OPERACE

PO PŘESKUPENÍ SIL NEPŘÍTELE

PO PŘEDCHOZÍM VYTVOŘENÍ OPERAČNÍHO USKUPENÍ

ního přeskupení. Odlišným způsobem bude muset být řešena situace, jestliže nepřítel zformuje vojska již předem.

Proto se zdá účelné, aby základní možnosti nepřítel z tohoto pohledu byly analyzovány a na jejich základě přijat optimální zámysl a jemu odpovídající operační manévry.

Lze tedy říci, že nejzásadnější změny, které výrazně ovlivní způsob zahájení operací, mohou probíhat ještě v období do zahájení operace a budou tím výraznější a přesněji řešitelné, čím delší bude období k přípravě operace.

Ukazuje se proto možnost řešení těchto základních variant v závislosti na činnosti nepřítel:

— jestli své uskupení bude formovat až se zahájením jaderného úderu (v podstatě vyvede svá vojska z mírové dislokace na zvolené operační směry — **schéma 1**),

— předem zformuje úderné uskupení na některé ze zvolených operačních směrů a zde zpravidla je možné zvažovat tyto možnosti v alternativách co do sil i směrů (**schéma 2 a 3**).

Domnívám se, že snaha o získání i udržení iniciativy již v samotné přípravě a zahájení války musí především vycházet z potřeby účinně a včas **paralyzovat záměry** nepřítel vhodnou volbou jaderného úsilí na objekty, cíle a v čase se současným sladěním jich s možnostmi nejvhodnějšího manévru a **předcházet ho ve formování uskupení** na zvolených směrech.

Je tudíž logické, že těmto záměrům nejlépe vyhovuje **jeden plán operace**, vycházející z **jednoho rozhodnutí**, jehož součástí je i řešení zahájení operace klasickými prostředky.

Všechny plány použití druhů vojsk, týlu, zabezpečení i bojový rozkaz a odborná nařízení pak logicky vycházejí z tohoto vševojskového operačního podkladu jako určujícího.

Domnívám se, že toto řešení odpovídá reálněji současné etapě a je schopné vnést pevnější principy do plánovací praxe štábů.